

LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ HOẠT ĐỘNG SINH HOẠT TỔ CHUYÊN MÔN Ở TRƯỜNG TIỂU HỌC THÔNG QUA TẬP THỂ SƯ PHẠM

Nguyễn Văn Chương

Trường Tiểu học Việt Hưng

Email: nguyenvanchuong1402@gmail.com

Tóm tắt: Sinh hoạt tổ chuyên môn (SHCM) là cơ chế cốt lõi nhằm phát triển năng lực nghề nghiệp cho giáo viên, cải thiện chất lượng dạy học và đảm bảo thực thi hiệu quả Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 trong các trường tiểu học. Bài báo phân tích cơ sở lý luận về quản lý hoạt động SHCM thông qua tập thể sư phạm, tập trung vào các nội dung: phân cấp quản lý, lập kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo, kiểm tra đánh giá và quản lý điều kiện bảo đảm. Những nội dung này góp phần làm rõ vai trò trung tâm của hiệu trưởng và tổ trưởng chuyên môn, đồng thời chỉ ra cơ chế vận hành SHCM theo hướng đổi mới – đặc biệt là sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học. Bài viết đưa ra những luận điểm mang tính lý luận giúp các cơ sở giáo dục tiểu học nâng cao hiệu quả quản lý SHCM, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay.

Từ khóa: quản lý giáo dục; sinh hoạt tổ chuyên môn; trường tiểu học; tập thể sư phạm; nghiên cứu bài học.

THEORY ON MANAGEMENT OF PROFESSIONAL GROUP ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOLS THROUGH TEACHER EDUCATION GROUPS

Abstract: Professional group activities (SHCM) are the core mechanism to develop professional capacity for teachers, improve teaching quality and ensure effective implementation of the 2018 General Education Program in primary schools. The article analyzes the theoretical basis for managing SHCM activities through pedagogical groups, focusing on the following contents: decentralization of management, planning, organization, implementation, direction, inspection and assessment, and management of conditions. These contents contribute to clarifying the central role of the principal and the head of the professional group, and at the same time point out the mechanism of operating SHCM in the direction of innovation - especially professional activities according to lesson research. The article presents theoretical arguments to help primary education institutions improve the effectiveness of SHCM management, meeting the requirements of current educational innovation.

Keywords: educational management; professional group activities; primary school; pedagogical collective; lesson research.

Nhận bài: 18/10/2025

Phản biện: 26/11/2025

Duyệt đăng: 21/11/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo theo tinh thần Nghị quyết 29-NQ/TW, sinh hoạt tổ chuyên môn trở thành một thiết chế quan trọng của nhà trường nhằm nâng cao năng lực sư phạm và bảo đảm chất lượng giáo dục. Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (GDPT 2018) đặt ra yêu cầu cao về đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá, năng lực tự học và nghiên cứu của đội ngũ giáo viên (GV). Điều này đòi hỏi các tổ chuyên môn trong nhà trường không chỉ duy trì sinh hoạt theo quy chế mà cần chuyển mạnh sang sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học (Lesson Study), lấy hoạt động học của học sinh (HS) làm trung tâm phân tích.

Để SHCM đạt hiệu quả, vai trò quản lý của hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn và tập thể sư phạm giữ vị trí then chốt. Tuy nhiên, nhiều trường tiểu học hiện nay còn gặp khó khăn trong quy trình quản lý SHCM: kế hoạch chưa bám sát mục tiêu, phân công nhiệm vụ thiếu hợp lý, nội dung sinh hoạt còn hình thức, thiếu chiều sâu; hoạt động kiểm tra – đánh giá chưa thực sự hỗ trợ đổi mới; việc đảm bảo điều kiện thực hiện còn hạn chế.

Do đó, bài báo tập trung làm rõ lý luận về quản lý hoạt động SHCM ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm, xem đây là nền tảng lý luận quan trọng cho việc đề xuất các giải pháp tổ chức và quản lý hiệu quả trong thực tiễn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm

* Quản lý: là hệ thống tác động có chủ định của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý nhằm khai thác và tận dụng tốt nhất những tiềm năng và cơ hội của đối tượng quản lý để đạt được mục tiêu quản lý trong một môi trường luôn biến động.

* Sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học là hoạt động thường xuyên của các giáo viên trong cùng tổ chuyên môn, được tổ chức nhằm bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm, chia sẻ kinh nghiệm giảng dạy, trao đổi chuyên môn, nâng cao năng lực chuyên môn và chất lượng dạy-học cho giáo viên thông qua phát huy vai trò của tập thể sư phạm.

Sinh hoạt tổ chuyên môn thông qua tập thể sư phạm có nghĩa là các hoạt động sinh hoạt tổ

chuyên môn được triển khai trong mối liên hệ chặt chẽ với tập thể sư phạm nhà trường, dựa vào sức mạnh tập thể của đội ngũ giáo viên để thực hiện hiệu quả mục tiêu giáo dục.

Theo nghiên cứu tại các trường tiểu học Việt Nam, sinh hoạt tổ chuyên môn là môi trường mà giáo viên cùng nhau hợp tác để cải thiện thực hành giảng dạy, thường thông qua thảo luận, quan sát bài học, phản ánh và đánh giá ảnh hưởng của phương pháp dạy học đến học sinh.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (GD&ĐT) (2020) đã ban hành Công văn số 1315/BGDĐT về hướng dẫn sinh hoạt chuyên môn thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông cấp tiểu học, trong đó yêu cầu các trường tiểu học triển khai sinh hoạt tổ chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học. Sinh hoạt tổ chuyên môn theo hướng NCBH là một mô hình bồi dưỡng GV đang được các nước trên thế giới áp dụng rộng rãi. Mục đích của sinh hoạt chuyên môn này là lấy việc học của học sinh làm trọng tâm, các GV cùng nhau cộng tác học tập, chia sẻ, hỗ trợ chuyên môn lẫn nhau (cùng thiết kế kế hoạch bài dạy, dự giờ lẫn nhau, quan sát việc học của học sinh, cùng suy ngẫm, phân tích để điều chỉnh bài dạy sao cho phù hợp hơn với cách học của học sinh), hướng tới xây dựng trường học trở thành một tổ chức biết học hỏi.

Sinh hoạt tổ chuyên môn (ở trường tiểu học) có thể được xem như một cộng đồng/tập thể học tập, giáo viên hợp tác liên tục, chia sẻ tầm nhìn, mang lại trách nhiệm chung cho việc học của học sinh và phát triển nghề nghiệp.

** Quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm*

Quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm là quá trình tác động có ý thức của chủ thể quản lý (hiệu trưởng trường tiểu học) đến đối tượng quản lý (hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn) thông qua các chức năng lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra nhằm đạt mục tiêu sinh hoạt chuyên môn thông qua phát huy vai trò của tập thể sư phạm. Để nâng cao hiệu quả quản lý sinh hoạt chuyên môn theo nghiên cứu bài học ở trường tiểu học, hiệu trưởng lập kế hoạch, chỉ đạo việc triển khai nghiên cứu bài học trong nhà trường, tạo điều kiện về cơ sở vật chất, tài chính cho việc nghiên cứu bài học, phân công cán bộ quản lý, tổ trưởng chuyên môn, giáo viên tham gia nghiên cứu bài học, kiểm tra, đánh giá hiệu quả nghiên cứu bài học.

2.2. Các vấn đề lý luận cơ bản về quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

2.2.1. Phân cấp quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

** Vai trò của hiệu trưởng*

Hiệu trưởng của trường tiểu học là người đứng đầu của cơ sở giáo dục. Hiệu trưởng là người có thẩm quyền cao nhất về hành chính và chuyên môn trong nhà trường phổ thông, là người quản lý mọi hoạt động của nhà trường và chịu trách nhiệm trước cấp trên (Sở, UBND) về mọi quyết định quản lý. Chính vì vậy phẩm chất, năng lực và uy tín của người Hiệu trưởng trường phổ thông là yếu tố cơ bản ảnh hưởng đến quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn trong nhà trường.

Hiệu trưởng nhà trường cần kiến thức chuyên môn sâu, rộng cũng như có năng lực chuyên môn giỏi, có khả năng tư vấn chuyên môn cho giáo viên và khi cần thiết có thể làm “trọng tài” về chuyên môn thì sẽ có thể thực hiện hiệu quả công tác quản lý của nhà trường.

Đối với năng lực quản lý nhà trường: Hiệu trưởng cần phải có kiến thức và nghiệp vụ quản lý, biết nắm bắt đầy đủ và thường xuyên cập nhật các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn của ngành, của chính quyền và biết cách xử lý thông tin tốt. Hiệu trưởng cần phải có năng lực phân tích, dự báo và xác định tầm nhìn, sứ mạng đối với sự phát triển của nhà trường. Hiệu trưởng cũng cần phải có sự phân công lao động cho đội ngũ trong trường một cách hợp lý và hiệu quả; biết cách tổ chức, chỉ đạo xây dựng và thực hiện các quy chế hoạt động của các bộ phận, tổ chức trong nhà trường thành thạo...

Những năng lực này được thể hiện trong việc xây dựng các kế hoạch của nhà trường như: Kế hoạch chiến lược phát triển nhà trường và các kế hoạch tác nghiệp trong từng lĩnh vực hoạt động; tổ chức và dẫn dắt nhà trường thực hiện được mục tiêu đã đề ra; giải quyết tốt các mâu thuẫn nảy sinh trong quá trình quản lý, là trung tâm của sự đoàn kết tập thể sư phạm nhà trường.

Hiệu trưởng cần biết thể hiện rõ kỹ năng liên nhân cách, giao lưu - truyền thông, biết hòa mình vào tập thể sư phạm nhà trường, để hiểu rõ những tâm tư tình cảm của các thành viên trong trường, phải tự biết mình, biết tự đánh giá đúng bản thân. Người Hiệu trưởng cũng cần phải biết thu thập thông tin và xử lý thông tin kịp thời chính xác; có được năng lực truyền thông và nhạy cảm đối với môi trường, hoàn cảnh xung quanh, đặc biệt trong giai đoạn xã hội liên tục đổi mới như ngày nay.

** Vai trò của tổ trưởng chuyên môn*

Tổ trưởng chuyên môn chính là người trực tiếp quản lý và điều hành tổ chuyên môn. Tổ trưởng chuyên môn vừa thực hiện nhiệm vụ như là một giáo viên vừa thực hiện nhiệm vụ quản lý mà Điều lệ trường tiểu học đã quy định. Ngoài ra, tổ trưởng chuyên môn còn phải thực hiện một số nhiệm vụ khác do hiệu trưởng nhà trường phân công. Bên cạnh đó, tổ trưởng chuyên môn cần có những năng lực nhất định về quản lý để có thể quản lý điều hành sinh hoạt tổ chuyên môn một cách có hiệu quả nhất. Tổ trưởng chuyên môn phải có năng lực lập các kế hoạch hoạt động trong nhà trường như: Kế hoạch năm học của tổ chuyên môn; kế hoạch thực hiện chuyên đề đổi mới sinh hoạt tổ chuyên môn; kế hoạch kiểm tra, đánh giá giáo viên... đồng thời hướng dẫn giáo viên trong tổ xây dựng kế hoạch cá nhân.

Tổ trưởng chuyên môn phải thực hiện kiểm tra, đánh giá việc thực hiện chương trình môn học, hoạt động chuyên môn của tổ; thực hiện chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước về GD&ĐT cũng như các quy định chuyên môn và việc thực hiện nội quy nhà trường của đội ngũ giáo viên trong tổ.

2.2.2. Lập kế hoạch sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Lập kế hoạch là khâu đầu tiên của chu trình quản lý và là yếu tố quyết định chất lượng SHCM. Một kế hoạch SHCM khoa học giúp nhà trường chủ động ứng phó với thay đổi, tập trung nguồn lực và triển khai hoạt động có định hướng.

Kế hoạch phải đảm bảo: Tuân thủ quy chế, phù hợp tinh thần đổi mới SHCM, nhất là sinh hoạt theo nghiên cứu bài học; Triển khai đầy đủ các văn bản mới, chương trình GDPT 2018, kế hoạch giáo dục nhà trường và yêu cầu của địa phương; Xác định rõ mục tiêu theo từng giai đoạn: năm học, học kỳ, tháng, chủ điểm thi đua; Tập trung vào những vấn đề cấp thiết như đổi mới phương pháp dạy học, dạy học phân hóa, bồi dưỡng HS giỏi – phụ đạo HS yếu, đổi mới kiểm tra đánh giá, ứng dụng công nghệ số; Xác định cụ thể quy trình, bước đi, nguồn lực và biện pháp thực hiện; Linh hoạt về hình thức tổ chức, đặc biệt ưu tiên SHCM theo nghiên cứu bài học; Có sự tham gia góp ý của GV trong tổ, tạo sự đồng thuận và nâng cao tính khả thi; Tổ trưởng chuyên môn lập kế hoạch, tổ chức lấy ý kiến GV và trình hiệu trưởng phê duyệt.

2.2.3. Tổ chức thực hiện hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Tổ chức thực hiện là khâu biến kế hoạch thành hành động, đòi hỏi phân công nhiệm vụ hợp lý, phối hợp nhịp nhàng giữa các thành viên.

Quy trình tổ chức gồm 5 bước: (1) Xác định danh sách công việc cần thực hiện để đạt mục tiêu SHCM; (2) Phân công nhiệm vụ cụ thể, đảm bảo đúng chuyên môn và năng lực từng GV; (3) Kết hợp và liên kết các nhiệm vụ, đảm bảo mạch logic và hiệu quả hoạt động; (4) Thiết lập cơ chế điều phối, giúp các thành viên phối hợp chặt chẽ; (5) Theo dõi – đánh giá và điều chỉnh, nhằm nâng cao hiệu quả tổ chức.

Trong thực tế, tổ trưởng chuyên môn phải: Phân công rõ ràng người soạn bài dạy minh họa, người dạy minh họa, người phân tích, người tổng hợp, người hỗ trợ thiết bị; Đảm bảo năng lực từng GV để giao nhiệm vụ phù hợp và có kế hoạch bồi dưỡng; Phối hợp với thư viện – thiết bị chuẩn bị học liệu, tài liệu chuyên môn; Hiệu trưởng có trách nhiệm (Kiểm tra tính khả thi của phân công; Cung cấp đủ nguồn lực; Ban hành hướng dẫn về đổi mới SHCM; Tổ chức tập huấn tổ trưởng về kỹ năng tổ chức SHCM).

2.2.4. Chỉ đạo thực hiện hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Chỉ đạo là quá trình tác động trực tiếp nhằm thúc đẩy GV thực hiện nhiệm vụ đúng kế hoạch, tạo động lực cho đổi mới chuyên môn.

Chỉ đạo chế độ SHCM: Hiệu trưởng chỉ đạo tổ chuyên môn thực hiện đều đặn SHCM theo quy định (thường 2 tuần/lần). Nội dung phải gắn với trọng tâm của từng giai đoạn, từng môn học và chương trình GDPT 2018.

Chỉ đạo thực hiện chương trình GDPT 2018: Tổ trưởng cần tổ chức thảo luận về các điểm mới, vấn đề khó; dự kiến các tình huống phát sinh và biện pháp xử lý. GV phải nghiên cứu kỹ chương trình khối lớp được phân công và toàn cấp để hiểu yêu cầu năng lực của HS.

Chỉ đạo sinh hoạt theo nghiên cứu bài học: Hiệu trưởng yêu cầu các tổ chuyên môn thực hiện SHCM theo nghiên cứu bài học một cách thường xuyên, liên tục và có hệ thống. Mọi phân tích trong SHCM cần tập trung vào hoạt động học của HS, không phải đánh giá GV.

Chỉ đạo bồi dưỡng chuyên môn: Thông qua SHCM, hiệu trưởng chỉ đạo bồi dưỡng GV về

phương pháp dạy học, CNTT, kiểm tra đánh giá, năng lực dự giờ. Hình thức bồi dưỡng gồm: chuyên đề, thao giảng, dự giờ, GV giỏi và tự học.

Khuyến khích sáng tạo – xây dựng văn hóa học tập: Hiệu trưởng tạo môi trường khuyến khích GV chia sẻ kinh nghiệm, bao gồm cả thất bại; tôn trọng ý kiến khác biệt; thúc đẩy các sáng kiến chuyên môn.

2.2.5. Kiểm tra – đánh giá hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Kiểm tra – đánh giá là biện pháp xuyên suốt, giúp nhà quản lý điều chỉnh hoạt động SHCM kịp thời.

Nội dung kiểm tra: Việc thực hiện chương trình GDPT 2018; SHCM theo nghiên cứu bài học; Chuyên đề, minh họa bài học; Chất lượng giảng dạy của GV; Kết quả giáo dục HS.

Hình thức kiểm tra: Kiểm tra thường xuyên: kiểm tra hồ sơ, dự giờ, tham dự các buổi SHCM; Kiểm tra định kỳ: hội thi, thao giảng, đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ.

Quy trình kiểm tra gồm: Xây dựng tiêu chuẩn; Đo lường, quan sát, thu thập minh chứng. Phân tích sai lệch. Điều chỉnh và đề xuất biện pháp.

Hiệu trưởng cần khen thưởng kịp thời các cá nhân, tổ chuyên môn có thành tích; đồng thời xử lý khó khăn, vướng mắc trong SHCM.

2.2.6. Quản lý các điều kiện bảo đảm cho hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm

Điều kiện bảo đảm là nền tảng để SHCM vận hành hiệu quả. Hiệu trưởng cần quản lý đầy đủ các điều kiện sau:

Cơ sở vật chất: Phòng họp chuyên môn đủ ánh sáng, không gian, trang thiết bị; Thiết bị hiện đại: camera, máy chiếu, bảng tương tác phục vụ phân tích bài học.

Học liệu – thiết bị dạy học: Cung cấp SGK, tài liệu, văn bản chỉ đạo mới nhất; Xây dựng ngân hàng bài giảng minh họa, chuyên đề mẫu.

Thời gian tổ chức SHCM: Bố trí 3–4 tiết liên để tổ chuyên môn có thể dự giờ, thảo luận tập trung; Sắp xếp thời khóa biểu linh hoạt để không ảnh hưởng lịch dạy.

Năng lực tổ trưởng và GV: Bồi dưỡng tổ trưởng về lãnh đạo chuyên môn, kỹ năng điều hành SHCM; Tập huấn GV về kỹ năng dự giờ, quan sát HS, phân tích bài học.

Chuyên gia hỗ trợ và tài chính: Mời chuyên gia Sở/Phòng GD&ĐT hỗ trợ chuyên môn khi cần; Phân bổ kinh phí hợp lý cho hoạt động chuyên môn và nghiên cứu bài học.

III. KẾT LUẬN

Quản lý hoạt động sinh hoạt tổ chuyên môn ở trường tiểu học thông qua tập thể sư phạm là một quá trình hệ thống, đòi hỏi sự phối hợp nhịp nhàng giữa hiệu trưởng, tổ trưởng chuyên môn và giáo viên. Sinh hoạt tổ chuyên môn không chỉ là nhiệm vụ thường kỳ, mà là cơ chế học tập nghề nghiệp liên tục nhằm nâng cao năng lực sư phạm, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục theo Chương trình GDPT 2018.

Bài báo đã làm rõ các nội dung lý luận cốt lõi: phân cấp quản lý, lập kế hoạch, tổ chức thực hiện, chỉ đạo, kiểm tra – đánh giá và quản lý các điều kiện bảo đảm. Những nội dung này góp phần hình thành mô hình quản lý SHCM hiệu quả, tạo nền tảng để các trường tiểu học triển khai đổi mới chuyên môn một cách thực chất, bền vững, hướng đến nâng cao chất lượng dạy học và phát triển năng lực học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Điều lệ trường Tiểu học*, ban hành kèm theo Thông tư số 28/2020/TT-BGDĐT ngày 04 tháng 9 năm 2020.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Công văn số 1315/BGDĐT-GDTH về việc hướng dẫn sinh hoạt chuyên môn thực hiện Chương trình giáo dục phổ thông cấp Tiểu học* ngày 16 tháng 4 năm 2020.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020). *Công văn 5512/BGDĐT- GDTrH v/v Xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch giáo dục của nhà trường*. Hà Nội.
- Vũ Dũng (2010). *Tâm lý học quản lý*. NXB ĐH Sư phạm.
- Nguyễn Thị Mỹ Lộc và cộng sự (2012). *Quản lý giáo dục*. NXB ĐHQG Hà Nội.
- Phạm Minh Hạc (2002). *Giáo dục và phát triển con người*. NXB Giáo dục.
- Stigler, J. W., & Hiebert, J. (1999). *The Teaching Gap*. Free Press.
- Lewis, C. (2002). *Lesson Study: A Handbook of Teacher-Led Instructional Improvement*.
- Phạm Viết Vượng (2008). *Giáo dục học*. NXB ĐH Sư phạm.